

Ametiühisusline kuukiri

Ilmub 1 kord kuus.

Toimetuse aadress: Tallinn, Lembitu nr. 4, krt. 4. — Talitus S. Brokumägi 4.

Nr. 13/14 (46/47)

September 1926.

IV aastakäik

Seltsimehed!

25 a. tagasi pandi alus Rahvusvahelise Ametiühijuste Liidule. Siis olid organiseeritud ainult 2 miljoni töölisi. Minult 7 riigis olid töölistel omad ühingud. 25 a. tagasi oli Internatsionaalil ainult 6 riigist liikmeid. Nüüd ühendab ta 47 maa töölist — organiseeritute üldarv on 18 miljoni. Siis tehti veel 12 tundi tööd päevas. Nüüd on mitmes riigis, ametlikult ehk mitte, maksjav 8-tunniline tööpäev. Need hiilgavad tagajärjed ei ole mitte tööta jülle kuktunud. Mijalt on tulnud selgitustööd teha eneste ridades ja teiselt poolt ägedat võitlust pidada tööliste seisukorra parandamiseks poliitilise ja majanduslise võimu esitajatega. Kui nüüd tagasi vaadates 25 a. tegevuse peale, võime ütelda, et sotsiaalseadusandluses ja tööliste seisukorra paranduses üldse, edü on olnud, siis tuleb see jellest, et töölijed ise ühijel jöul oma seisukorra parandamiseks on asunud, on loonud omale tugewad kutseliühingud. Ilma organiseerimata, kutsorganisatsioonideta ei oleks kunagi wähe-mast mitte nii kiirelt jõutud kaugemale kui oldi 25 a. tagasi. Tullis jellele otsejese peame ka wastawad järeldused tegema. Meie, Gesti töölijed, teenijad, peame koonduma ühinguisse,

peame kõik ühijelt tööle asuma, mitte ükskõiksest pealt vaatama ja ootama, mis teie ära teewad. Sest ühijud on jõnetud tuntawate parandusi läbi wiima, kui nad üldse midagi jundawadki teha. Kui tahame, et võitluses töö- ja seaduseandjatega tagajärgi oleks, peame ühinema. See on ainufene võimalus oma seisukorra parandamiseks.

Meil Gestis on see küll wiimane aeg jelle peale tõstijelt mõelda. Rahvusvahelise ametiühijuste Liidu sekretäär, jms Dudgeest, kes septembri algul meid külastas, ütles, et ta 30 a. nooremaks jaanud. Meie tähendab see ütetus, et 30 a. maha oleme jäänud. Teisjeks ütles ta, et Euroopa riikides, kus tugewad tööliste ametiühijused, ei oleks walitsused kunagi jule-nud tööandjatega tööliste palkade asjus kokku-leppeid jobida ilma, et töölijed nendest läbirää-
kimistest oja ei wõtaks, ja et Rahvusvahelise Ametiühijuste Liiduga liitumine ainult Gestis keelatud. Meie teame, et kõike jeda kindlasti ei jünniks, siis kui meil oleksid tugewad ühingud. Seepärast teeme kogunud tööliste juhi jms Dudgeest'i tungiwa nõuande järele, paneme ühijelt käed külge ja asume ühijelt oma seisukorra parandamiseks tööle.

Tööliste palkade korraldamise kometimäng.

Ille kun aja ilmus kodanlistes lehtedes jala-duslikke sõnumeid jelle kohta, et walitus ja wabrikandid koos peawad nõu ja kawatsewad tööliste palkasid tõsta. Teateid nõupidamiste eneste kohta ei ilmunud, ijegi tööliste esitajaid, tööliste wanemaid, ei lastud juurde, kuid sõnu-mites wõlidi, et jelle ja jelle tööstusharu esitajad on oma nõusoleku annud tööliste palkade tõt-miseks! Loomulik oli, et jee pinewa meeleeolu

tööliste seas ldi. Meie tööline elab nii juures puuduses ja hädas, et ta walimis on kergesti uskuma ja lootma abi ijegi jeealtpoolt, kus käega katsutaw on, et jeealt midagi saada ei wõi. See pinewus kaswas jeda juuremaks, et wiimaks sõnum lehte lasti, et walitus ja wabrikandid palkade kõrgendamise asjus on kokku leppinud. Kuna jeni lehed teatajid, et nõupidamise käigu kohta jellepäraast lähemaid teateid ei awaldata,

et läbirääkimisi mitte wenitada, siis ootamine teatava huwiga lõputulemusi. Esimeheks pääsufeseks paistis olewat Eesti panga laenu protsendi alandamine. Tähendab, wabrikantide liks nõue oli täidetud, nendele võimaldati odawamat laenu, oli loomulik nüüd ka wabrikantide wastutaju awaldamist oodata — nimelt kofkulleppe awaldamist paljade förgendamise asjus. Seda aga ei tulnud! Selle ajemel tuli awalik tiili tööstus-kaubandusministri hra Korneli ja wabrikantide esitaja hra Lutheri wahel. Nimelt tõendab hra minister, et paljade asjus on kofkullepeid, aga hra wabrikant tõendab, et ei ole ning kõik jääb wana wiisi! Selles loos on wabrikandid tõesti weel kord näidanud, et nad oma taskuhuwide eest oskawad walwel olla ja ijegi walitjusele pikka nina tegemast tagasi ei kofku. Nemad saawad odawama laenu, aga tööline pingutagu endijelt rihma, sest wabrikantide jaagihimul ei ole piiri!

Selle mitmekuuse jandi tulemusena on lastud käest kätte liikuma mingijugune paber, kuhu kofkulleppe tingimused olewat üles märgitud. Neist tingimustest aga olewat hra minister tööliste wanematele ära feelanud ijegi kõwa häälega rääkimise. Need tingimused püüwad ifka weel jaladusena. Kuidas aga nende „jalajaste“ kofkulleppe tingimuste täitmise järele hra töö-hoolekandeminister walwata jaab on muidugi weel juurem jaladus. Nähtawasti tuleb nüüd ka töö-hoolekandeministeriumi juurde jalalure ofakond ajutada! See läheb aga kindlasti palju enam maksma, kui need mõned pennid wäärt, mis mõni tööline tuhande seast ehk selle kofkulleppe põhjal mõiks juurde saada.

See kofkullepe olewat järgmine:

Tööstusettewõtete tööliste töötaju förgendamise kawa (kofkullepe töösturitega).

1. Kõikides tööstusettewõtetes pannakse maksma alates 1. oktoobrist 1926 a. järgmist töötaju alammäärad, millest wähemmaksmine on feelatud:

Tekstiiltööstuses: meestele 18,75 mk. tunnis, naistele 16,25 mk. tunnis.

Kõikides teistes tööstusharudes:

meestele 21 marka tunnis, naistele 19 marka tunnis.

Märkus: Tööstusettewõteteks loetakse kõik tööstusettewõtete nädala puhkepäewade jeaduse § 1 ülesloetud ettewõtted (R. L. 1926 — nr. 4).

2. Üldine töötaju alammäär arwatakse wälja sel teel, et rahapalga kogusumma (alus-

palg ühes preemiaga ehk lijatajuga) iibe kun jooksul, ilma ületunnitajuta, ühes naturas antawate toodustustega raha peale hinnatult, jagatakse tähendatud aja kestel töötatud harilikult töötaja tundide arwu peale.

Märkus: Perekonna abiraha maksetakse endisel ajal, wäljaspool töötaju.

3. Paragrahw 1-s toodud normid ei ole makswad õpilaste, terwisliselt mitte täietööjõuliste ja algajate tööliste kohta.

4. Õpilaseks loetakse ainult neid ettewõttes töötawaid isikuid, kel töödandjaga kirjalik leping on sõlmitud, millest selgesti näha on, et lepingu ofaline tööstusesse on wastu wõetud õpilaseks.

5. Mitte täietööjõuliseks loetakse tööliised, kes alla 17 aasta ehk üle 60 aasta wanad ehk kes wigastuse tõttu wõi mõnel muul põhjusel arsti poolt ofaliselt töowõimetuks tunnistatud.

6. Algajateks töölisteks loetakse mustatööliised ja oskustööliised, kes omal erialal ei töötä, teatud aja jooksul arwates tööleajunise ajast, mis kindlaks määratakse tööstusliikide järgi töö-hoolekandeministri poolt arakumlates ettewõtjate seijukohti.

7. Tööandja poolt tööliisele korteri, walgustuse wõi muul näol naturas antawa tasu hind märgitakse palgaarwes.

Selle tasu wäärtus määratakse kindlaks tööliise ja töödandja kofkulleppe wastawalt kohalikuks hindadele töökaitsekomissjari poolt finnitawate hinna-ülemäärade piires.

8. Selle kawa täitmise järgi walwab tööhoolekandeminister.

Ragu igaiks näeb, peab selle jalajase kofkullepe järele tõesti hra tööhoolekandeminister walwama!

Nüüd waatleme lähemalt seda kofkullepet. On ta kofkullepe palgamäära kohta, see tähendab wäiksema palga kohta, mida wõib maksta täisealisele tööliisele. Selgub, et ei! Ainult siis kui ta tõesti võimaluse wõtaks vähemat palga maksta täisealisele tööliisele, oleks tal mingi mõte. Ta mõiks siis mingijuguseks palgaredeli alamamiseks olla ja wõib olla võimaldaks ta siis ka mõnele tööliisele wäikse palgalisa. Sel kujul ta seda aga ei ole. Punkt 3 eraldab selle palga alt wälja kohe algajad tööliised ja punkt 6 ütleb, et wabrikant wõib igat töölist algajaks teha, kui ta aga seda tahab. Samuti on wäljeraldatud töowõimelised tööliised, kes üle 60 a. wanad.

Peale selle arwatakse palga hulka ka naturas antaw toodustus raha peale hinnatult. Tähendab wabrikud, kus tööline summitud on

tarvitama wabriku forterit, kütet ja walgustust, nagu Sitšwabriku juures, Narwas, Kohtlas jne., sest et seal miid forterid saada ei ole, wõib wabrikant oma äranägemise järele palka maksta, sest puunduw osa jääb ju forteri, kütte ja walgustuse eest. Ja töölisel ei ole mingit faitset wabrikandi omawoli wastu. Ka see kofkulepe ise ei paku mingit faitset, sest ta on esiteks salajane (!) ja teiseks ei tunnista teda wabrikandid hrade Lutheri ja Maureriga ees-otsas!

See on uueks näiteks, et töölistel midagi loota ei ole wabrikantide aruist ega heatahtlusest. Kui tööline oma seisuforda parandada

tahab, siis peab ta ise käed külge panema, peab omale ametiühijused asutama ja peab oma iibendatud jõuga omale paremad elutingimused fätte wõitma. Minult töölise raske rufikas juudab wabrikandi ahnusele piiri panna ja juudab talle selgeks teha, et ta inimese nälja ja häda arwel end laiuatab ja et töölisel tuhat ford digus on oma tööwaewast inimwäärilisi elamiswõimalusi saada. See tõde on aga seni kurtidele fõrwadele räägitud kuni töölised fillustatud ning jonetud on. Seepärast kõi töölised ametiühijustesse! Kõik töölised wõitluse oma elujäre parandamiseks!

Sõna on töölistel.

Läbirääkimised, mis kaubandus-tööstusministeriumis töölise palgakõrgenduse otstarbel töösturitega peeti, lõppesid. Mujal maailmas peetakse sellaseid läbirääkimisi töölise esitajate ojawõttel, meil ei antud läbirääkimiste kestel teateid ajakirjanduselegi, nagu oleks haudumisel taewas teab mis juur saladus ja illatused palfade alal. Nüüd aga selgus, et mägi ei jünitanud hiirki: läbirääkimised lõppesid tagajärjetult, nagu see teisiti olla ei wõinudki.

Kaubandus-tööstusministri Korneli jeletusest ajakirjanikele ei saa midagi wälja lugeda. See oli jeletus, mis oleks wõinud piirduda wäga hästi paari kolme sõnaga, umbes nii: palgakõrgenduse arutamise eest ei tulnud midagi wälja. Selgemal sõnal rääkis Lutheri wabriku direktor. Tema jeletusest loeme, et walitus tahtnud eraettewõtete töölise palku ühtlustada riigitöölisega, s. o. meestele 168 ja naistele 152 marka päewas. (Mõllised kofutawad arwud hradele töösturitele!) Need palgamäärad aga lõõnud töösturid näost plasfiks. Nemad olnud pettunud, jeletas hra Luther ajakirjanikele, et walitus pole nõus olnud tööstuse seisuforda uurima, see tähendab teiste sõnadega, et walitus ei tahtnud töösturitele palgakõrgenduse puhul kompensatsioon anda.

See töösturite pettumus on täiesti arusaadaw. Eesti tööstur on ju nii juba harjunud, et kui mõne margase töölise palgale juure paneb, siis kas tööpäewa pikendusega wõi töönormi suurendamisega selle kolmekordselt töölise waewa arwelt tagasi kifub. Kriti juured kogemused sel alal tohiks Lutheri direktoril olla. Temale kuulnwas wabrikus loikas tööline enne

wanasti ainult paarkümmend flotfi wineeriks, nüüd aga paari saja ümber. Saakordse palgakõrgendusega käis ühes ka töö kwantumi tõstmine.

Nüüd tahtsid töösturid, et riik kompensatsioonil wõimaldaks töölisele nii nimetatud „palgakõrgenduse“, kina aga härrade ettewõtjate pung aina üksi paisjaks selle tagajärjel.

Tähelpanu wäärib see kofht hra Lutheri jeletusest, kus ta räägib, et Eesti tööstur ainult madalate tööpalkade tõttu wäljamaaga wõistelda juudab. Nii tuleb wälja, et tööline see aimuke tööstuse kandja ja toepuu on. Teda aga kooritakse kuni kofkulangemiseni.

Wabrikantide ühijus esitas ka oma poolt paralleel palga alamäärad: 150 marka meestele ja 130 marka naistele. Selle „kõrgendusega“ tahawad töösturid nähtawasti oma juuremeeljust alla kriipsutada. Töölise sunnib aga sellane „palgakõrgendus“ wihale. Töölise majandusline seisuford on küllalt juba raske, nende üle hirwitada ega nälja heita ei tohi.

Wabrikantideühijuse esimees ei ole ka sellega rahul, et need ettewõtted, kes majanduslilt paremas seisuforras, töölise palgad riigitöölise palgadega ühtlustaksid, sest miks üks ettewõte oma töölisele rohkem palka peab maksma kui teine!

Waadake, töölised, milline üksmeel wabrikantide peres. Ja milline järeleandmatus. Kas ei õpeta see ka töölise ühijele wõitlusele oma majandusliste huwide eest.

Oli arwata, et ega wabariigi walitjuse juhtes töölise palgade asjus üllatusi oodata ei ole. Wabariigi walitus ei julge meie wabri-

fantide wäiksegi warba peale astuda, rääkimata nende rahakoti pihta koputada. Ka riigitöölise palgaküsimise lahendamise näitab, et walitjusel lihtsalt püüdnud hea tahtmine asja õigesti otjast finni hakata. Riigitöölised on juba mitmel korral oma koosolekul konstateerinud, et maksmapandud palgamäärad neid ei rahulda. Mitmes kohas ei peeta neistki alamääradest finni. Mõne margaga ei ehitata elumaja üles, kui tal seinad sisse langemas, ja

muti ei fundeta töölise elujärge parandada palgakõrgendusega, mis ei wääri palgakõrgenduse nime. Ei ole muud kui töölistel jääb oma sõna öelda. See sõna peab olema mõjuv ja kategooriline töölise kutseühingute tahte väljendus.

Töölise palgakõrgenduse kiirustus peab komisjonide paberikuhjast pääjema tegeliku ellu. Ja sinna wiib ta töölise organiseeritud jõud palgawõitluslega. —r.

Miks oleme maha jäänud?

A. K.

Ametiühijuste internatsionaali sekretär Jms Dudgeest tähendas Tallinnas wiibides, et Eesti töölislitumine praegu jarnases seisukorras, nagu oli Hollandis 30 aasta eest. See oli kurb fakt, mida wanal tegelasel, kes aastakümneid töölise organisatsioonides juhtimal kohal seisnud, konstateerida tuli, aga weel kurwem on Eesti töölistel ja töölislitumisele kaajatundjail seda kuulda.

30 aastat maha jäänud...! Maha jäänud tööliskultuuris ja ühistundes. See tunnusust mõjaks masendawalt, kuid meie tunneme ja peame arwestama põhjustega, mis olid ja on praegu mõjuandwad Eesti töölislitumise edufamale arengule.

Eesti tööline elas Wene monarkia wõimu all, kaugele walguseft, eemaldatult neist wabamateft wooludeft, mis Lääne Euroopas töölisele soodsamad enefekorradustingimused wõimaldas. Radikaalsem kirjandus, töölisajakirjandus ja kutseühingud, need olid Wene ja Eesti tööliise lubamatud asjad. Gestis tarwitati weel 20 aastat tagasi peksupinki ja ilma sõja ajal, sõjatööstuse päewil maksis tehastes rufitadigus: meister wõi mõni untsaf wõis töölisele peale sõimu sõnade ka hoope näkku lüüa, nagu seda nende ridade kirjutaja jef ajal isiklikult näha wõis.

Töölisi, sõdurit ja talupoega ei wõetud inimesena. Nad osutusid maksu wõimu kandjate filmis tööloomaks, sunnitööliseks ja maksu maksjateks.

Sellastes oludes tuli Eesti töölistel elada ja wõidelda oma olemasolu eest. Kuis wõis siin areneda klassiteadmus ja kui raske oli alust rajada ametiühisuslisele litumisele.

Meie wõime aga uhkusega tunnistada, et Eesti tööline kõige surwe peale waatamata

neid waateid ja püüdeid saawutada katfus, mis rahwuswahelises töölislitumises määrawa tähendusega. Kui 1905 aastal tsaari trooni kõikumisel wabamad tuuled walla pääsesid, siis ei esinenud Eesti tööliskond korraldamata masina, waid teadlikult nagu disiplinieritud töowägi kunagi. Nii wõtsid Tallinna töölised korrapidamise oma katesse, kui mustad jõud linnas rüüstama hakkasid. Töölistel oli oma wanemate nõukogud ja nad astusid organiseeritult oma esitajate wabastamist nõudes wälja.

lgatahes oli Eesti tööline juba 1905 aastal sammu edasi jõudnud oma iseteaduse ja klassihuwide arendamise teel.

1917 a. rewolutsiooniga saabusid wabamad ajad. On aga ekslik arwata, et Eesti tööliskond nüüd rahulikult enda arendamisele wõis ajuda. Ei kaugeftki mitte. Selleks olid olud liiga ebasoodsad. Tööliised wõtsid rahulikult üle elada waid rewolutsiooni eelpäewad, nii öelda mefinädalad, siis juba kerkisid uued pilwed mis tumestasid asja tõusnud wabaduspäikesse.

Ilmasõda jätkus. Sakslased wallutasid saared ja nende edajitungi suurele maale oli igapäew karta. Hakati asutusit ja tehaseid Wenemaale ewakueerima.

See tähendas töölisele muret igapäewase leiwa pärast, see tõi ja lõi lõhesid töölise ridades. Wene töölised pooldasid kõigest hingest tehaste ewakueerimist. Eesti töölistel oli tegemist, et takistada seda lagastamistaudi. Nad mõõnsid, nii kaua kui ettewõte olemas, wõib tööd leida üks kõik mis walitus ka tuleks, on aga tehasel paljad seinad, siis pole enam midagi peale hakata.

Enamlaste wõimu haaramine, ewakuat-

sioon ja ettevõtete üleminek sõjatööstuselt rahuaja tööle, kõik see löi olukorra, milles loomulikult ei saanud tööliskond areneda sel määral, kui oleks see võimalik olnud rahulikumais oludes.

Ja siis see pime, surmavaikne okupatsiooni aeg. Pärast okupatsiooni jälle sõda ja sõja-seadus, mis kestab peaaegu ilma vaheta tänapäevani. Ütelgu rahvusvaheline proletariaat, kas on Hollandi või mõne teise maa töölised üle elanud viimase paarikümne aasta jooksul sellaseid wintsutusi, häda ja wiletsust! Siit loeme meie wälja ka põhjuse, miks Cesti tööline oma Lääne-Euroopa seltsimehest 30 aastat mahajäänud on.

Misjuhused tingimused on praegu Cestis tööliskitumise arendamiseks?

Juba seda küsimust esitades kerkib kohe tundele wastus: nagu etnegi on olukord Cestis ses suhtes mitmeti teistsugune kui Läänes ja tingimused mitmekordselt raskemad.

Esiteks tuleb meil ikka veel komistada neil kändudel, mis kaugema ja lähema minewiku pändurina tööliskitumisteele jäänud, mis töölise klassiwõitlust tumestada ja küttestada tahawad.

Töölise kutseühingud muutudes parteipoliitika tallermaaks, jääwad 1. detsembri sündmustele jalgu, mille werine wari lasub tänapäevani töölise peal. Töölise ühingud liiwideeriti, neid pole enam nii ferge ülesehitada, seda rohkem, et praegusel ajal iga riigitruu tööline fergesti surwe alla võib jattuda, sest kodanlus kasutab tekinud olukorda oma wõimu laiendamiseks.

Nii praegune seisukord ja lühike ülewaade läbielatud murranguteft. Meie oleme mahajäänud, ja ei häbene seda tunnistanast, sest arwame, et Cesti töölise asemel iga teine samugi ei oleks kaugemale saanud. Me oleme rahul, et nii kaugelgi oleme jõudnud ja riuhime raugemata põhjamaalase wisadusega edasi.

Tööliskitumine see on wõitlus. Cesti töölisele andis saatus raskemad wõitlustingimused teistest. Jõupingutused, ohwrid ja kaotused on aga terwet meie jõudu karastanud ja heidutamataft astume edasi, seda rada mööda, mida wabamates oludes arenenud seltsimehed eel käinud.

Ja Cesti tööline loodab ning tahab neile järele jõuda.

Inglise föestreif.

Kuigi inglise föestreif weel lõppenud ei ole, kuigi kõigi maade töölised jatkawad korjandusi streikijate heaks ja kaaluwad streigi toetamise võimalusi teoga, nagu söewee takistamist Inglismaale jne. — on ometi juba selge, et see suur heitlus töö ja kapitali wahel lõpeb seeford töölisele kaotusega.

Põhjusted selleks on väga mitmekesised.

Wõdige pealt oli streigi ülesanne palju laiem, kui need küsimused, mis streigi kestel esirinda jäid. Töölised nõudsid mitte üksi endiseid palkasid, jeniise 7 tunni tööpäewa kaewandustes allesjättnist, ja üldise tariifi maksmapanekut, waid ka jõetööstuse täielikku ümberkorraldamist.

Inglismaal walnib meie silmade all raske tööstusline umbhõlm rahvuswahelise tööstuslike konjunktuuri muutmise tõttu. Töölistel läks korda kümmeid aastaid kestnud wõitluse läbi inglise jõetööstuse ainuwaltuse ajal maailma jõeturul kätte wõita foodjaid töötingimusi ja korralikku palka. Kuid rahvuswaheline majandusline arenemine on murdnud inglise jõetööstuse ainuwaltuse, ning selle tagajärjed

langewad oma suurema raskusega töölise õlgadele. On tekinud kestem ja töölisklassi kurnaw tööpundus, mis raskelt jurub palgamäärade ja töötingimiste peale. Teiselt poolt piiluwad jõetöösturid kõiki kahjusid, mis mis turgude konjunktuur kaasa toob, töölise kaela weeretada, alandades palkasid, pikendades tööpäewa ja häwitades ametiühijusi.

Eriti raske on seisukord käesolewal aastal, sest et jõetööstus kogu maailmas üle elab langust ja kriisi. Nii wedela kütteenaine (bensiin, nafta jne.) tarwitamine ühelt poolt kui ka weejõu kasutamise laiendamine ning kiviõie tarwitamise kokkuhoid uwendatud sissejeadete tõttu — kõik see wähenab tuntawalt kiviõie tarwitamist maailma turul. Seal juures on tekinud Inglismaale tugewad wõistlejad, Inglismaa jõetööstus aga ei ole juutnud tarwiliselt tehniliselt areneda, selle tagajärjel on Inglismaa juhtiva koha jõeturul kaotanud. Inglismaa jõeproduktifioon wähenes 1913 a. kuni 1925 a. 14% wõrra, ning wäljavedu samal ajal on wähenenud 34% wõrra. Inglise jõe tarwita-

mine maailmaturul vähenes 1909 kuni 1925 a. — 29% võrra.

Tööviljakus inglise föetööstuses on juba 80. aastatest alates langema hakanud, peaaegu lihtsalt, et jügamamaid fihite läbitöötada tuli, et väljavalteauguid kaevandustüvedest kaugele nihkufid, et kaevandufed väikeste omaniffude käes pliffid (iga väikemaapidaja on peaaegu kaevandufe omaniff), kes tarviliff kapitali tööstufesse ei mahutanud, et tööstuff tehniliffel tösta. Kõik see mõjus kaaja tööviljakufe tuntavaks langetamiffeks. Nii oli keskmine tööliffe aastane produktffioon (valmistamine) 1879—1888 aastatel — 319 tonni; 1899—1903 aastatel — 289 tonni; 1909—1913 aastatel — 257 tonni ja 1925 aastal — 217 tonni.

Tõfi, ka praegu veel on Inglismaal tööviljakus föetööstufes kõrgem kui Prantffusmaal ja Belgias, kuid ta on juba vähem kui tööviljakus Saffamaal, rääkimata Põhja-Ameerikast.

Nii oli tööliffe keskmine aastane föeproductffioon 1925 a. Inglismaal 217 tonni, Saffamaal 234 tonni, Prantffusmaal 152 t., Belgias 141 t. ja Põhja-Ameerikas 655 tonni.

Palgad on aga Inglismaal tuntavalt kõrgemad kui mujal Euroopas (nad on aga märkfa vähemad kui Ameerikas). Kui võrrelda ingliffe föekaevuriffe palkafid jaffa föetööliffe palkadega, fiis on Inglismaal kulu tööliffe palkade kohta 50% juurem ühe tonni föe kohta kui vastav kulu Saffamaal. Seda juuret vahet ei tee aga mitte taffa ingliffe föe juurem väärtns.

Need asjaolud tegivad eriti raskeks ingliffe föetööliffe feifutorra oma palgaolude ja tööttingimuffe kaitsmiffel. Minult jelle tõttu, et föekaevuriffel on parimad ja tugevamad organiffatffioonid, läks neil jeni forda oma feifukõhti kaitsfa ta tuntavat palga allafurumiff ära hoida (föekaevuriffe palgad olid umbes 90% eelföjaaegsetest).

Kuid jeni kui föetöösturid oma tööstuff tehniliffelt ja organiffatffiooniliffelt ei muenda, ei funda nad seda palga tööliffetele makffa. Minewaasta hoitti ära terav konflikt föekaevuriffe ja töösturiffe vahel ainult valiffufe vaheliffegamiff läbi, kes andis föetöösturiffetele kahjude katteff ning t ö ö s t u s p r o t f e n d i findlustamiffeks töetuff. Selle toetusena jaid föetöösturid 9 kuu jookful 23¼ miljoni ingliffe naela (1 nael on 1800 eesti marka). 1. maiff käesolevaff aastaff lõpetati valiffufe toetus, miff ka kõffu-

põrge föekaevuriffe ja töösturiffe vahel paratamatuffs jai.

Kagu eelmiffest näha, oli üldine oluford äärmiffelt ebasõodne tööliffetele, jellele lihtaks tuleb nimetada Baldwini valiffuff, kes alguffest peale töösturiffe huvides ja töösturiffetega ühel nõul töötas.

Valiffus teatas alguffest peale, et ta föekaevanduffe riigistamiffele ei lähe, jellega kõrvaldas ta tugevama jurveabindu föetööstufe ümberkorraldamiffeks, jefst ainult teadmine, et kaevandufed kõrkumiffe korral võnivad äravõetud jaada, oleff ehf föetöösturiffeid muenduffe peale minema võinud fundida.

Minewaasta kui föetööstufefele valiffufe toetus määrati, afutati ka kommiffifjon, kes abinduffid leidma pidi föetööstufe fiiffimuffe lahendamiffeks. See kommiffifjon leidis, et on tarviliff föekaevanduffe ühendamine ja põhjaliff tehniline ning organiffatffiooniline muesti korraldamine. See kava ei leia aga föetöösturiffe poolehoidu, nemad nõuavad eeffkätt tööliffete palkade vähendamiff, üldtariiffi kaotamiff ja tööpäeva pifendamiff. Sel teel loodavad nad nagu meiegi wabrikandid väheffe kapitaliga ja ainult tööliffete terviffe ja ületöötamiffe kullul omale kahjuprotffendi findlustada.

Söetööliffed ei nõudnud ilutingimata endiffe palgamäära allesjätmiff. Nad nõudffid aga, et jeni endine palk makffetaffe kuni tööstus on ümberkorraldatud ja et valiffus jeni toetufe andmiff jattaks. Kui föetööstufe mu korraldufe juures tööstufe viljakus ei peaks lubama praeguffeid palkafid makffa, fiis olid tööliffed nõus ka vähemate palkadega. Kuid töösturid nõudffid otffekohe pifema tööpäeva ja madalamate palkade makffmapanekut, kusjuures nad ühiffeid tariiffe ei tunnista — j. o. teiste sõnadega, ametiühiffuffe hävitamiff nõuavad, jefst ametiühiffufed walwavad üldtariiffi kaitmiffe järele. Tööliffed oletaffid õiguffega, et töösturid, kui neil forda on läinud tööpäeva pifendada, palkafid vähendada ja ametiühiffufed töölepingu järethvalveff kõrvaldada, fiis enam ei mõtleffi tööstufe ümberkorraldamiffe peale ja jefga tööliffete tööttingimuffe parandamiff ka lähemas tulewiffusfi loota ei ole.

Valiffufe föekommiffifjon afus tööliffetega ühiffefele feifutõhale, valiffus aga ettefäände all, et see makffumakffjatele liig koormav olewat, kui föetööstufe toetamiff jattakataffe, afus föetöösturiffe feifutõhale. See ettefääne oli aga käestil aluffeta. Valiffus andis tööstufefele toetuff 9 kuu jookful 23¼ miljoni ingliffe naela, föetööliffete

streik on aga 5 kuu jooksul juba riigile ja rahwale ilte 200 miljoni naela maksma läinud. Seega on walitsus töösturite toetamisel otse meeletu riigi ja rahwa jõu raiskamise esile fufjunud, misjugujeid haanuu rahwal aastate festel parandada tuleb.

Streigi käik ise näitab, et kuigi söekaewuritel head organisatsioonid olid, ei olnud nad endid ometi mitte küllalt streigi wastu ette walmistanud. Nad ei uskunud, et walitsus, söekaewurite mõõdukaid seijukohti arwesse wõttes, üldse konflikti streigini minna lasseb. Sellepärast ei olnud tööliste teiste tööstusharu — eriti weotööstistega kokku leppinud ühise tegewuskawa asjus. Sest ainult siis oleks söetööliliste streik küllalt mõjuw olnud kui weotöölilised streigi ajal keeldunud oleks igajaguft jutt laadida ja wedada. Et jeda läbi wiia, oli eeltõid tarwis, mis streigi lahtipuhfemisel tegemata olid. Söetöösturid olid aga hästi ettewalmistatud ja olid osanud omale isegi walitsuse toetuse kindlustada.

3. mail algas streik, samal ajal kuulutati wälja üldine tööliste protestistreik. Wahemehena esines siis walitsuse söekomisjoni esimees Samuel, kes tööliste nõudmisi töösturite ümberkorraldamises, 7 tunnise tööpäewa ja üldtariifi asjus toetas, ainult palgade suhtes arwas ta, et töölijed wõiksid järelandmisi teha. Samueli ettepanekuid wõeti tööliste poolt wastu kui walitsuse ettepanekuid ja siin tekkis lõhe üleriiklise ametiühisuste kefnõukogu ja söekaewurite liidu juhatusel wahel. Üleriikline kefnõukogu arwas, et jöetöölilised peaksid neil alustel läbirääkimisi algama ja palga asjus järelandmisi tegema ning lõpetas üldstreigi. Söetööliliste liidu juhatus ei tahtnud aga ka palga asjus järele anda ja pealegi teatas peale üldstreigi lõppu walitsus, et Samueli ettepanekuid ei ole walitsuse ettepanekuid. Nii olid siis töölijed kobe algul walitsuse poolt jisse weetud ja jäid jedamisi ka weotööliliste toetuselt ilma, kes ei juntuud jöetööliliste streigi festel söeweo takistusi korraldama hakata.

Juuni ja juuli festel oli streik jurnud punkttil. Streigi juhid ei algatanud läbirääkimisi ja töösturid ning walitsus ei teinud ka midagi streigi lahendamiseks. Juuli lõpul nägi ära energiline ja käremeelne jöetööliliste juht Coof, et streigi edaspidine wenitamine töölistele aina kahju wõib tuna ning toetas omalt poolt piiskopi ettepanekuid walitsusele, mis jifulikult Samueli ettepanekutega ühte läkfid: Coof'il jadas jelle eest aga etteheiteid nagu rahet kaela.

Kommunistlised fihid jüüdistasid teda äraandmises, parempoolsed töölistefihid jälle, mis ta siis juba 2 kuld tagasi Samueli ettepanekuid wastu ei wõtnud. Coof jai küll konverentsilt luba läbirääkimisteks neil alustel, kuid referendumi tööliste seas oli läbirääkimiste wastu. Ka jell korral ei olnud näha walitsuse kui ka töösturite poolt mingit tahet järeleandmiseks. Juht wastuoksa, Baldwin jeketas, et niisugune piiskopi wahelejegamine tööliste ja töösturite konfliktisse olewat lubamatut, jell olewat jama tähtsus kui töösturite ettepanekul palweraamatule siju muuta.

See meeoleulu tegi äärmiselt raskest streigijuhfide seijukoha. Nad said aru, et mida kaugetaie streik wenib, jeda wähem on lootust teda tööliste wõiduga lõpetada. Sellepärast piüüdsid nad kogu oma mõju ära kasutada, et järgmisel ametiühisuste konverentsil luba saada läbirääkimisteks, Coof jaotis Churchillile kirja, kus ta unni seas teatas, et jöetööliliste liit on nõus wastu wõtma „tingimusi, mis kaasa aitawad tööstuskuulude kokkuhoidmiseks.“ Tähendab oli põhimõttelikult nõusolek antud palga wähenamise kohta läbirääkimisi pidada. Wõitlust taheti weel pidada 7 tunnise tööpäewa ja üldtariifi eest. Kuid ka 7 tunnise tööpäewa küjinnus muutus raskest jelle tõttu, et walitsus enne juwepuhkust läbi wiis parlamendi kaudu jeaduse 8 tunnise tööpäewa kohta jöetööstuses. Kui jelle jeaduse maksimahakkamist edasi lükataks, alles siis wõiks loota, et töösturid ehk nõus olekfid jeda küjinnust läbirääkimisel käjitama.

Baldwini puhkusel olekul wõttis Churchill wähe käreidama tooni töösturite wastu, kuid Baldwin jöudis tagasi ja köif jäi endiseks. Walitsus teatas jälle, et ta milgil tingimisel söekaewanduste riigistamisele et asu ja töösturid piüjwad endiselt omil seijukohtadel.

Kui jeeaga jöestreigi kaotus käega kassutaw on, on tal jüiski omad tagajärjed töölisteliikumise kohta Inglismaal. Ta sunnib töölisti kooskõlastama ametiühisuslist liikumist poliitilise wõitlusega. Teisest tuletab ta weel ford meele, et töölijed igal ajal pealetungi peale ettewalmistatud peawad olema ja et tähtis on tihe side töölistega teistel tööstusalaadel.

Ka üldise meeoleulu peale ei jäänud streik mõjuta. Kuigi walitsusel jorda läks söekaewurite streiki nurja ajada, on walitsus jelle laiade rahwakõhtide poolehoiu täiesti kaotanud. Söetööliliste ühise esimees Williams on asunud walitsust paljastama ja tõendab awalikult, et walitsus on jöetöösturitele enne streiki teata-

nud, et ta soovitavaks peab tööliste palkade vähendamise, üldtariifi kaotamise ja tööpäeva pikendamise sisetööstuses. Ja jama Baldwin, kes 1½ aastat tagasi, saades peaministriks, ohkas, et ta aina sotiaalset rahu ihtab ja alles hoida püüab, jeesama Baldwin kutsus välja kulutama, rahvajõudu hävitavama ja raskema streigi, mida Inglismaa tunneb. Nii et isegi parempoolne ajakirjandus räägib Baldwin poliitilisest jurmast. Ka järelevalimised näitavad, et rahva meeleolu praeguse valitsuse vastajeks muutunud on. Juuli lõpul olid järelevalimised ihes wanameelses walimisingkonnas. Endistel walimistel said seal wanameelsed 17 tuhat häält ja töölijed 15 tuhat.

Nüüd juulis sai tööliste kandidaat Bondfealt 18,8 tuhat häält ja wanameelsete kandidaat ainult 9,8 tuhat, jeeaga kaotasid wanameelised Baldwin poliitika pärast üle 7 tuhande hääle. Taguline ajakirjandus hindab jeda kui katastroofilist walitsuse kaotust.

Streigi nurjamineku tõttu ei ole lootagi niipea sisetööstuse iiberkorraldamist, mis sisetööstuse arenemisele Inglismaal on juuremaks hoobits. See aga peab tõstma ja tõstab lähemas tulevikus päewakorrade küsimuse sisetööstuse riigistamise vajadusest.

Kuigi töölijed nüüd kaotasid, tuleb neil jõudu koguda, et iihijel jõul apuda sisetööstuse riigistamise nõudmise läbiwiimisele.

Rahvusline reaktsoon Lätis pead tõstmas.

Maskeid filmapilke elab Läti töölissport ja -kantseliit üle. Pealetungiw rahvusline reaktsoon ahwardab lammutada nende olemasolu. Juba pikemat aega ilmujsid reaktsoonilises ajakirjanduses teated ja laimujutud, mis alati lõpefid nõudega — sulguda töölisühingud. Tga rõõw- ja mõrtjufatöö kirjutati töölisühingute arwele. Ühingute kohta laotati laimujutte, et ühingutel on käsil kommunistidega ühinemine, punase armee ellukutsumine, spionaash jne. Ka jututati igat juhuist ühingute kallaletungimiseks.

Kuid need pealetungid jäid tagajärjetuks. Laimud said alati paljastatud ja midagi ei mõidud ühingute vastu ette wõtta. Siis otsustas aga praegune Ulmanise-Mberingi kodanline walitus parlamendi juurepühuse ajal mõned muudatused ühingute seaduses ette wõtta. Walitus tegi jeda ja nüüd on seadus, mis keelab töölisühingutele sõjalise ilme, mis keelab nooremad kui 21 aastat ühingutesse üldse vastu wõtma. Walitusel on õigus, et ühingu liikme

effimisel maksuade seaduste vastu on tal õigus terwet ühingu sulguda ja ka uue organisatiooni aintamist samade sihtidega ära keelata.

Nüüd läks wõitlus lahti, walitsuse ja kodanuse häbematu pealetungi vastu. Töölisspordiliit, partei ja ametiühisused awaldasid manifesti, panid toime suured protest-meelawaldujed jne. Töölisajakirjandus nimetas seadust kui demokraatiat eitawaks ja pealetungiwu kodanluse diktatuuri seaduseks. Töölisspordiliidu manifest nimetas seadust tööliskaitse kätistamisjeaduseks. Tgalt poolt, ka wälismailt tulid protestid selle walitsuse sammude kohta. Kogu maailma proletariaat nägi sest endale halba.

Ka meie näeme jelles Läti walitsuse teguwiisijis kodanluse pealetungi tööliste kaitseõigusele. Wõistame hukka sarnase surweaktiga töölisõiguste kätistamise. Läti feltimehed peawad üksmeelselt wõitlema enda õiguste eest ja selleks jõudu neile.

Töölisliikumine Cestis.

Tallinna Ametiühisuste juhatusete ühine koosolek

peeti neljapäewal, 9. septembril 1926 a. Tallinna Trükitööliste ühijuse ruumides.

Wõtawad osa: Uri ja kontoriteenijate kutseühijuse juhatuselt 3 esitajat, P. t. ja telefoni teenijate kutseühijuse juhatuselt 1 esitaja, Tallinna rätsepatööliste ühijuse juhatuselt 7 esita-

jat, Tallinna Trükitööliste ühijuse juhatuselt 9 esitajat, Randteelaste keskiühingust 1 esitaja, Naisteeniijate Ametiühijuse juhatuselt 1 esitaja, Cesti Muusikantide ühijuse juhatuselt 1 esitaja, Cesti Trükitööliste Liidust 5 esitajat, T. T. ü. Naamatukõitjate ühijuse osakonna juhatuselt 4 esitajat, Majateeniijate ühijuse juhatuselt 1 esitaja, Tallinna Metallitööliste Ametiühijuse juhatuselt 1 esitaja, Cesti Kooliõpetajate Liidu

juhatuselt 1 esitaja. Peale selle võtavad veel koosolekust osa Tallinna vabrikute ja tehaste tööliste vanemate poolt valitud palgakommissjoni liikmed.

Päevakorras on:

1. koosoleku juhatusel valimine.
2. Rahvaülikooli jeltki ettepanek töölistele loengute forraldamise küsimus.
3. Ametiühenduste konverentsi kokkukutsumise küsimus.
4. Tööliste ühikuste hääleandja ühendamise küsimus.
5. Ametiühenduste organiseerimis- ja kihutuskärgade forraldamise küsimus.

Päevakord võetakse koosolekul viibijate poolt muutmata vastu.

Päevakorra 2 punkti kohta tutvustab Gesti kooliõpetajate Liidu juhatus ja Rahvaülikooli jeltki esitaja Jms Nummo koosolijaid Rahvaülikooli jeltki kavajustega käiskasvanutele loengute pidamise alal. Teatab, et on jelleks juba oja ruume leitud ja avaldab soov, et organiseeritsoonid ka omalt poolt kaasa aitaksid ruumide leidmises, samuti lektorite kui ka ettekantavate ainetega kohta tarvilikka ettepanekuid teesfid.

Wahepeal teatab Jne M. Ostra-Dinas, et Gestisje on jaabunud Rahvusvahelise Ametiühendusliku Liidu sekretäär Jm. Dundegeest kes soovib avaldada ka kinasale koosolekule tulla.

Rahvaülikooli jeltki esitaja seletusi arakunlates otjustatakse: Tarvilikkude andmete esitamine kui ka vastavate kavade kokkuseadmine jätta iga organiseeritsooni hoolde.

Koosoleku ruumi ilmub Rahvusvahelise Ametiühendusliku Liidu sekretäär Jms Dundegeest, koosolijad terwitavad teda kateplakjutamisega.

Sõna antakse Jms Dundegeest'ile, kes ühikutes kõnes terwitab koosolevaid ametiühenduste esitajaid, soovib jõudu ja edu organiseerimise tööle.

Tema terwituse peale vastab koosolijate nimel Kaudteelaste Reskühingu esitaja Jms Ruffi.

3 päevakorra punkti kohta tutvustab Jne Tulp koosolijaid ametiühenduste konverentsi kokkukutsumise küsimusega.

Ettekannet arakunlates otjustatakse: 1) Ametiühenduste vahelise konverentsi kokkukutsumine tarvilikuks tunnustada; 2) konverentsi forraldamises moodustada organiseeritsoonide vaheline toimkond, milles iga organiseeritsoon 2 esitaja läbi esitatud olesk, toimkonna kokkukutsumine jätaks kontori ja kantseleiteenijate

ühikute kui küsimise ülesvõtja hoolde.

R. 4. Tööliste ühikuste hääleandjate ühendamise vajaduse kohta annab seletust Jne Tulp.

Trükitööliste ühikute esitaja teatab, et nemad ei pea võimalikuks enda ühikute hääleandjat ära kaotada.

Tehakse ettepanek ajalehtede ühendamise küsimus jätta tulevase konverentsi otjustada. Ettepanek võetakse vastu.

R. 5. Sine Tulp teatab, et Rahvusvaheline Ametiühenduslik Liit otjustas forraldada üleilmilise organiseerimise koosolekuid 12.—18. septembrini ja paneb ette kaalumisele võtta, kas ka meie ühikused ei leia võimalikuks organiseerimise koosolekuid forraldada.

Selle punkti all kahjaks mingisuguseid ettepanekuid ega otjuseid ei tehta.

Gesti Trükitööliste 6. kongress

peeti Tartus 28.—29. aug. j. a. Osavõtjaid kolmekümne ümber, esitatud 8 ühikut.

Wõeti seisukohad aruannete, parandatud põhikirja, liikmemaksu ühtlustamise, reisiabirahade, töötaolekuabirahade, organiseerimisküsimuste ja erifondide ajutamise üle. Liidu juhatusesse waliti: S. Reinson, J. Kuthmann, K. Tärna, K. Nurf, K. Boshakow — Tallinnast; M. Lall ja Wirf — Tartust; S. Kirtus — Wiljandist; M. Raat — Narvast; M. Winter — Pärnast; G. Rattas — Kurejaarest. Rewisjoni-kommissjoni: S. Lehtmets, M. Sitik, G. Kuski — Tallinnast; M. Wingar — Tartust; G. Zeisig — Wõrust.

Tallinna ühishaigekassa lõhkumise

katse on jedapuhku jälle ebaõnnestunud. Seeford olid tööriistaks nende sihtide käes, kellele tööliste organiseeritsoonid siidamewalu teewad, — ametnikud, teadlikult wõi teadmata, ei muuda asja. Katsuti tegevust halvata jeniini edukalt tegutsenuid haigekassal seega, et ametnikud eraldi oma kassad loomad. Nasta aega jännati küsimuse kallal kuni lõpuks kinnituskõnufogu neil päewil küsimuse eitawalt otjustas. Sedapuhku on siis müüd kassal rahu. Kui kauaks ja kust poolt tuleb uus hädasoht?

Kaudteetööliste palgade forraldus

on palju pahameelt tekitanud. Tegelikult on palgade forgendamise asemel läbi wiidud palgade alandamine. Töölised räägivad, et kate-

gooriasse kuuluvate arv on kabinetis kindlaks määratud ja inimesed sellele vastavalt ümber paigutatud. Kõikjal ka tööliised ije ja tege- likud tööjuhatajad seda õigesti peavad. Tege- likult läks ka forda pärast mitmekordseid käi- misi ja seletusi mõnel meistril oma kumanda mehi kõrgematesse kategooriatesse tagasi wiia ja nõnda lahthasimiseft ära hoida. Kui töö- liste seas murin suureks läks, siis hakati proo- witoõid korraldama.

11. aug. walitfufe poolt finnitatud palga- normid näewad ette 3 gruppi, igas grupis 3 kategooriat, peale nende õpilafed. Uued päewa- palgad oleks järgmised: ametimehed — 200, 208, 216, 224, 232; ametimeeste abid ja sepa- pealelööjad — 184, 192; lihttöölised — 168, 176; naistöölised — 152, 160; õpilafed — 88—136 mk. Erakorraliselt osakonna juhataja äranägemise järele wõib ka palgu tõsta kuni 248, 256, 264 margani.

Peale ülemalnimetatud kombinatsiooni, wõi- maldab tööliste palgade mahajurumist veel tööpuuduse põhjendusel ettewõetud tööliste arwu vähendamine. Lastakse wanemad tööliised, kes suuremas enamuses kõik kõrgema palgalised, pensiooni peale ja kui nende wabastatute kohta- dele inimesi ajemele palgatakse, siis juba mitu- dugi odawama kategooria mehi.

Sunduslised määrused kauple- mise aja kohta

Tallinnas wõeti juba poolteise aasta eest linna töökaitseosakonna juures moodustatud äriteeni- jate ja äriomanikkude wabelisel segakommissjoni loosolekul kõigi häälelga, ühe wastufeismisel, wastu. Kuid imelikul kombel muutis Tallinna linnawolikogu peaaegu ühel häälel faawutatud kofkuleppe, liiategi feadusewastafeks ümber tehes, nii et fifeeminister fündmäärusi farnafel kujul, kui linnawolikogu seda paraja leidis olema, finnitada ei faanud. Miiid on siis millegipärast küsimus miesiti töökaitsekommiss- joni tagasi antud. Sealt ka ometi feadusewas- tafena wälja ei tulnud. Jälle algab segakom- missjon uuesti tööd, jälle wenib küsimuse ofus- tamine. Milleks kõike seda janti waja oli. Ku- nagi ei ole seda ette tulnud, et mingifugime

kolmas ajutus kahe wastaspoole wabatahtliht kofkulepet muutnud oleks, liiategi nii ofkama- talt feadusewastafeks teinud. Paljugi, mis see mõnele wolinikule ifiklikult tulus ei ole. Woli- kogu peaks fuitma erapooletu wahemehe ofa etendada, nii kui seda segakommissjoni määruste põhimõte ära määrab, aga mitte teenistufe- walmilt abiks tõttama káputáie kodanikkude feagiáfumisele.

Kuuldawasti kawatses äriteenijate kufje- ühing jarnafe tegewufe wastu protestiga esi- neda. Oieks tõesti lubamata seda niimoodi jätta.

Naistöölise töötö feelb

on Tallinnas a.-f. Lutheri wabrikus fenini maksuwjeta. Juba kahe aasta eest kuulutati feadus wälja, ka siis ei tulnud see ootamata kui wálf selgest taewast. On küll pikk aeg olnud ettewalmistuste tegemiseks naistöölise päewa- töõdele ülewimijeks. Kuid ei tehtud seda, näh- tawasti meelega, sest naiste töötö feelu f. o. riigikogu poolt wastu wõetud fea- duje káitmiiste ei nõutud kategoori- liiselt ja naistöölised ije jeks ka foowi ei olla awaldanud. Sell juhul aga juhatus fenini kuul- mata lugu, et töökaitse komisjar hakkas fenini maha waigitud feaduse káitmiist nõudma ja töö- liste „heategijal“ wabrikandil oleks tulnud töö- liised lahti lasta. Onneks tuli siin walitfus wabrikandi heatahtlikufusele appi ja pikendas feaduse mittetáitmise aega esimese oktoobrini. Muidugi ei fuitnud heatahtline wabrikant ka nende mõõdunud kumde festel fifeemist forda nii muuta, et see hirmus suur kogu tööliisi, terwelt 50 inimest, nii pijsufe kui Lutheri wabriku töõdele ära oleks mahunud, ja neid lahti lasta ei tarwitjeks. Olguqi, et need naistöölised mitte kõik korraga töötõõdel ei ole, waid gruppidesse jagatult, iga grupp fõrdamõõda 2-nädala järele ühe nädala wõjel töõtab. Mjalehtede järele kuulduib, et töö-hoolekande minister ka sel forral wabrikandile, ilhes tema naistöölisega, heatahtlikult wastu tuleb ja feaduse káitmiist kuni 15. maini 1927 a. edasi liifkab. Kuma töõliswanematele, kes ses mängus ofa wõtta ei taba, nende inftituut lõpetakse ja õigel kohal istuma õpetakse.

Seltsimehed töölised ning ametnikud, toetage „Ametiühisuslist kuukirja“ tellimise ning kaastõõga.

Töölisliikumine välismail.

Rahvusvahelise Ametiühijuste Liidu üleskutse Inglise föetöölaliste toetamiseks.

9. augustil saime kirja Inglise ametiühijuste liidu kesknõukogult, kus palutakse algatada toetustegevust Inglise föetöölistele.

Meie ruttame seda palvet teostama ning pöörafime kõigi maade ametiühijuslike liikude poole palvega otsekohe igal pool kõige mõjuvamaal ning vastavamaal viisil korjandusi toime panna. Meie ei kahtle selle juures, et rahvusvaheline tööliskond rõdmuga on valmis Inglise föetöölisi nende raskes võitluses toetama ning jamal määral nagu hiljuti lõpenud toetuses fogu Inglise töölisliikumisele oma ihistunnet avaldama.

Amsterdam, 9. august 1926.

Rahvusvaheline Ametiühijuste Liit.

Toetage Inglise töölaliste otjustatavat võitlust.

Raskete nädalaid kestnud heitlemistele järele astusid augusti keskkel Briti mäetöölaliste organisatsioonid ehtajad Londonis jälle kokku, et leida alust võitluse lõpetamiseks, või niisiis jamme astuda võitluse jatkamiseks.

Paljud lehed aga ruttavad laiali laotama sõnumeid, nagu hakkaks töölised pealtfelt tööle, või lepiks osaliselt kokku. Wahapeal algatati Rahvusvahelise Ametiühijuste Liidu poolt Briti ametiühijuste liidu palvel korraldatud korjandus. Igal pool toetavad töölised seda korjandust. Kohalikud organisatsioonid on igal pool tegevuses, et igaliiks tööline jõndumööda seda võitlust toetaks. Ning kuulduised, nagu lõpeks warsti streik, ei tohi töölistele mõõduandwaks olla. Sõkaewurid on fogu aeg walmis olnud läbirääkimisi algama; kui aluseks wõetakse korralikud tingimused, ning sõkaewanduste hädawajalik ümberkorraldamine. Kuid nad on kindlasti otjustanud võitlust jatkata, kui wastane järele ei anna ja loodab nälja ning juurwega fundida alla andma sõkaewurid, kes on jent ehirinnas jammunud võitluses 8 tunni tööpäewa ja korraliku palga eest. Etialguul aga ei ole mingit tunnismärki, et walitus ja' ettewõtjad mingiugufeski punktis oma kangekaelsetest seiwufõhtadest taganeksid. Sellepärast tuleb töölistel niipalju oma wahel kokku panna, kui see wähegi võimalik. Võitluse lõpp on lähedal. Kõik jeniised ohwrid oleksid maha

wijatud, kui võitlus fogu jõnga lõpuni wiidud ei saa. Sellepärast foguege jeltjimehed Inglise faewurite toetuseks!

(S. G. B.)

Rahvusvahelise Ametiühijuste Liidu juhatusel koosolek 5.—6. augustil 1926.

Etjimejena tuli arutusele Inglise föetöölaliste toetamise küsimus. Küsimus sai koosolekul põhjalikult jelgitatud. Inglise töölaliste ametiühijuste esitaja Purcell tänas rahvuswahelist liitu, jamuti ka iisfikute maade ametiühijuste liite ettewõdetud toetusjannude eest.

Edasi tehti teatawaks, et peale juure jumma, mis kõigi maade töölaliste poolt Inglise föetöölaliste toetamiseks on fогutud, läks liidul korda dige juurt jummat laenuka anda Inglise ametiühijuste liidule. Sedawiisi läks Rahvuswahelisel Ametiühijuste Liidul korda Inglise ametiühijusi toetada iimmaruufelt 1½ miljoni Hollandi guldnaga. (S. o. umbes 225.000.000 Smarka.)

Rahutusfega wõttis juhatus teatawaks jammund, ette wõetud sekretariaadi poolt Inglise föetöölaliste toetamise jatkamiseks, jamuti teiste maade tööliswõitluse toetamiseks ning loodab, et töölaliste ihistunne, mis end jeniini nii hiilgawalt awaldanud, edaspidi ifka tugewamaks ja kindlamaks kaswab.

Teifeks oli päewaforras 25 aasta rahvuswahelise töölisliikumise kestuse pühitsemine ning organiseerimise fihutusnädala küsimus. Paljudes maades on eeltööd walmis pidustusfeks, jamuti fihutusnädalaks. On ette nähtud juured rahwakoosolekud, ning ette walmistatud wõimalused, et tähtsamad kõned tähtsamais keeltes raadio teel edasi anda. Peale selle ilmub Rahvuswahelise Ametiühijuste Liidu sekretäri poolt rahvuswahelise ametiühijuslike liikumise ajalugu, jamuti rida kaarte ning pilte tuttawamaist liikumise juhtidest ning tegelastest.

Kolmas punkt päewaforras oli: **rahvuswaheline ametiühijuste kongress**. Otjustati lõpuliselt ära pidada järquine ametiühijuste kongress 1.—6. augustini 1927 aastal. Kongress peetakse ära Pariisis, jamal ajal peetakse ka ametiühijusline naiskongress. Edasi otjustati jaata Rootsi ametiühijuste kongressile (29. augustist kuni 4. sept.) esitajaks Dubegeest, kes peale selle Norra ning Soome jeltjimeeste palvel ka neid maid külastab (on ette näha, et jeltjimees Dubegeest peale selle ka Eesti tuleb).

Inglise ametiühjuste kongressil (6.—11. septembrini) on esitajaks hms J. W. Brown.

Rahvusvaheline ametiühjuslik naistöölaliste komitee astub kokku 2. ja 3. novembril käesoleval aastal Amsterdamis.

Järgmine juhatuse koosolek on 20. ja 21. septembril käesoleval aastal. (S. G. B.)

Rahvusvaheline weotöölaliste föderatsioon.

15. kuni 21. septembrini on rahvusvahelise weotöölaliste föderatsiooni järjekorraline kongress Pariisis. Päevakorras on muu seas: Wõitlus inglise mäetööstuses. Wastastikuse toetuskaasja asutamine. Odawa waluntaga maade liikmemaksu küsimus. Merimeeste osakonna asutamine. Raheksatunnilise tööpäewa fitendusteta ratifitseerimine. Koalitsiooni õigus ja rahvusvaheline töödameet. (Rahvusvahelisele Ametiühjuste Liidule on tehtud ettepanek eriettekannet teha rahvusvahelise tööorganisatsiooni kohta rahwasteliidus, käsitades walitlust, parlamente, parteisid ning muud korraldusi, kes ametiühjuslikult liikumisest hõwitatud ning temale kaasa tunnewad.) Peale selle on mitmejuhused ettepanekud, mis ühikutesse ametaladesse puutuvad, nagu raudteelaste, kánawraudteetöölaliste, jõumafinate juhtide, weo- ning sadamatöölaliste siweeteede töölaliste ning merimeeste poolt. (S. G. B.)

Rahvusvaheline põllutöölaliste föderatsioon.

Rahvusvaheline põllutöölaliste föderatsioon peab oma järjekorralist kongressi 28. kuni 30. septembrini Genfis. Päevakorras on muu seas järgmised punktid: Põllutöölaliste töö- ja palgaolude korraldamine kollektiivlepingute ning seadusandluse kaudu. Põllutöölaliste koaleerimisõigus ja töökaitse maamajapidamises. (S. G. B.)

Õpetajate ametiühjusline internatsionaal.

Õfimesel augustil astusid kokku Rahvusvahelise Ametiühjuste Liidu algatusel ning Saksenbachi juhatusel õpetajate organisatsioonide esitajad Pariisis. Osa wõtsid organisatsioonid, kes oma maa ametiühjuste liidu kaudu Amsterdamiga ühenduses olid. Õfitused olid: Sakfamaalt, Prantfusmaalt, Hollandist, Lufsemburgist ning Austraalt. Kongverents faalus põhjalikult õpetajate ametiühjusliku internatsionaali

ülesandeid ning töötamiswõimalusi, mis küsimustes kätelik üksmeel walitses.

Wastu wõeti järgmine otsus ühel hääl: „Kongverents tunnistab hädawajalikeks koondada õpetajate organisatsioonid, kes oma maa ametiühjuste liidu kaudu Amsterdamiga ühenduses, rahvusvaheliseks õpetajate internatsionaaliks.

Selle rahvusvahelise koonduse kuu kohta tuleb otsustada teisel nõupidamisel, mis tuleb jügilis ära pidada.

Selle kongverentsi ettevalmistamiseks tuleb tööle panna komitee, kes käesolewa kongverentsi põhimõtetel peab wälja töötama põhikirja kawa.

Selleks kongverentsiks tuleb ainult neid õpetajate organisatsioonid kutsuda, kes oma maa ametiühjuste liidu kaudu Amsterdamiga ühenduses on.“

Kawatsetaw kongverents tahetakse ära pidada Brükselis 27. novembril käesoleval aastal.

(S. G. B.)

Tööaeg Põhja-Ameerika ühisriikides.

Siljuti ilmus raamat „American Labor Year Book 1926“, kus ette tuuakse, et Põhja-Ameerika ühisriikides wabrikutes oli ainult 1914. aastal 11,8% töölisi, kes 48 tundi ja wähem nädalas töötasid. 1923. a. aga oli neid juba 46,1%. 1921. aastal oli neid töölisi koguni üle poole, nimelt 51,5%. Tööpäewa pikenemine, mida 1923. a. ära märgib wõrreldes 1921. aastaga on töölisorganisatsioonide nõrgenemine ning suure tööstusriiki tagajärg 1921—1923. aastatel. Õfjmine föönädal 1924. a. oli pagaritel 47,6 tundi, ehitustöölistel 43,9 tundi, autojuhtidel 57,7 tundi, sadamatöölistel 48,3 tundi, metallitöölistel 46,7 tundi, jahuweskite töölistel 44,8 tundi, litografeerijatel ning triifitöölistel 44,8 tundi ning 45,4 tundi ajalehtede töölistel. 12 osariigis on naistele feelatud üle 8 tunni päewas töötada. „United States Women's Bureau“ teatab, et osariikides, kus farnast feeldu ei ole, naised tihti ifegi üle 10 tunni päewas töötawad.

Naistöölaliste koguarwust töötawad 34,2% esmaspäewast reedeni 9 tundi päewas, 25% faanem kui 9 tundi. Lõuna-Karolinas töötab 85% naistöölisi enam kui 10 tundi päewas.

(S. G. B.)

8-tunnilise tööpäeva tähtsus naistööliste kohta.

Gertrud Hanna, Rahvusvahelise Ametiühisuse naistööliste komitee liige.

Tööpäeva piiramine 8 tunniga on tööstuses töötavate naiste kohta palju juurema tähendusega kui meeste kohta. Suurem osa naisi ei saa omale lubada peale tööd iegi sel väikesel määral puhkust, või omavalitud lahutust, nagu mäng, sport, jalutused, lugemine jne. — mis ometi mehel võimalik. Naistöölist ootab harilikult kodus hulk tööd, mis juugugi vähem väsitav ei ole kui töö tööstuses.

Abielus naistöölistes peavad oma palgatöö kõrval kogu kodutöö ära tegema, kaasa arvatud toidu sisseostmine ning toidu valmistamine. Et praegu ilma erandita kõigis, maades töötaja juuresti langenud on, eriti aga naistööliste taju, siis tuleb harva ette juhtumisi, kus naistööline omale kodusteks töödeks abilist võib võtta. Kuid ka üksikud naistöölistes töötavad kodus enam kui üksik meestööline. Nad õmblevad, peševad, triigivad oma riided ja pesu ise, sest nende palk on märksa väiksem kui meestööliste palk, ning sellest ei jätke peale hädapäraste ülespidamiskulude veel kehateksti, rääkimata üldistest kultuuri tarvidustest, nagu raamatud, läbikäimine, lõbustused, mis ometi täiesti tarvilik on kui ei taheta, et iga juugune töö rööm kaoks. See üleliigne koormatus, see kaheldorne töö, mis naise nõrka terwist rõhub, ning tema närve häwitab, viib aga sinna välja, et naistööliste töö jõud rütem häwitatud ja ab, kui mitte tööpäeva jelle võrra ei vähendata, et ka naistööliste keha ja waim saaks tarwilisel määral puhata ning hoolitjeda.

Senini on see kaheldorne töö naisi nii maha rahunud, et neil aega ei ole olnud oma waimu eest hoolitjeda ning jedawõrd areneda, et ka naistöölistes omas enamuses aru saaksid, et neil jamuti digus on elamiseks ning hääks käekäiguks. Kuid ka hool keha eest jätab palju soovida, sest selleks hooleks jääb liiga wähe aega, jelle mitmekordse koormatuse juures, mis naistöölistel kanda, eriti aga kannatab ema terwis jelle all, jamuti ka tulew põlv, keda ema oma riipes kannab.

Sellepärast peavad eriti naistöölistes nõudma töötaja korraldust, mis nende terwist ja jõudu ei häwitaks.

Kahetja tundi tööd, kahetja tundi puhkust, kahetja tundi lahutust olgu ka töölnaiste nõud-

mine, mida meie kõige jõuga ametiühisuste kaudu peame püüdma teostada.

(S. G. B.)

Daani tööliste wõitlus 8-tunnilise tööpäewa eest.

Carl F. Madsen, Daani ametiühisuse liidu esimees.

Hiikaua kui Daanis on organiseeritud töölistliikumine, wõitleb ka kahetunnilise tööpäewa eest. Olugi, et praegu igal pool tegelikult maksab 8-tunniline tööpäew, kestab wõitlus edasi ja nimelt jelle eest, et 8-tunniline tööpäew seadusandlikult maksma pannaiks.

1872. aastal oli Daanis tööpäewa pikkus statistilistel andmetel 14½ tundi päewas. Pa-garid ning habemeajajad töötasid kõguni 16 tundi päewas ning ainult 1/12 töölistest töötas 10 tundi.

1884. aastal peeti jeda röömustawaks nõh-tujeks, et Kopenhagenis ainult iga kunes töö-line enam kui 12 tundi päewas töötas, kuna 2/3 töölistest 10 tundi päewas töötasid. Ainult väikesel arvul töölistest läks korda aastajaja wahetusel 8-tunnilist tööpäewa jaawutada; need olid tollijadama, sõjalaewa tehaste töölistes ning ajalehtede ladujad. Sõjalaewa tehaste töölistel aga rööwiti 8-tunniline tööpäew ära 1913. a., sest kolleagne kaitseminister Klaus Bernsten kaotas ära 8-tunnilise tööpäewa dekreediga. 66% Daani töölisti töötas aastal 1900. — 10 tundi ja 12% üle 11 tunni päewas. 1910. a. oli juba keskmise tööpäewa pikkus 9,7 tundi ja 1918. aastal weel 9,5 tundi.

36 aasta jooksul läks jeeaga korda keskmiselt tööpäewa vähendada 2 tunni võrra päewas. Paljude ametalade töölistes kandis juuri ohw-reid, et 8-tunnilist tööpäewa omale kindlustada. See maksab näiteks triikitööliste kohta, kes 1906. aastal nõus olid kollektiivlepingut 8 a. peale tegema tingimusega, et 1910. aastast peale hakkab maksma 8-tunniline tööpäew.

Suurem osa tööstusalaajid ei juntuud aga omal jõul 8-tunnilist tööpäewa kätte wõita ja 8-tunnilise tööpäewa kiisimus sai juureks ühi-jeks ülesandeks, mille kallale ametiühisused ühijelt asusid.

Selleks waliti dige filmapilk peale ilma sõja lõppu, kus kapitalistlijed riigid junnituid olid tööliste nõudmistele wastu tulema.

Staunin g eitas 22. nowembriil 1918. a. riigipäewale seaduseelndu, et 8-tunniline tööpäew alaliselt töötawates ettevõtetes maksma

pannakse ja 1919. a. jaanuarikuul võeti see eelnõu vastu.

Kopenhageni linnavalitsus otsustas 28. nov. 1918. a., et järgmise aasta algusest peale kõik Kopenhageni linnatöölised ja ametnikud töötavad 8 tundi päevas. Pikkade läbirääkimiste järele walitjute ning riigipäewaga pandi ka kõigis riigi ettevõtetes ja asutustes 8-tunniline tööpäev maksma. Samal ajal waliti tolleaegse minister Stauningi ettepanekul töökommisjon, kus olid liigeteks pooled tööliste ning pooled töösturite esitajad, see komisjon pidi saduseelnõu 8-tunnilise tööpäewa kohta välja töötama.

Ka Daani Ametiühisuste Liit — De Samvirfende Fagforbund i Danmark — haaras õigel ajal asjast kinni, ning wiis läbi, et tööaja kiisimus tööliste ning ettevõtjate waheliste kokkuleppe kiisimuste hulgaft välja eraldati ning mõlema poole kesforganisatsioonidele lahendada anti.

Läbirääkimised algasid 14. novembril 1918. aastal. Et töösturite ettepanekud töölistele wastuwõetawad ei olnud, siis liikati see ettepanek 28. detsembril ametiühisuste liidu esitusefogu koosolekul tagasi, wille tagajärjel läbirääkimised uuesti algasid. 22. jaanuaril lepiti wimaks kokku, mille järele nende tööliste tööpäew, kes weel 10 tundi töötasid, 9 tunni peale wiidi ning laupäewiti-8 tundi. Samuti lihendati 9½-tunnilist tööpäewa 8½ tunnini, ning 8½-tunnilist tööpäewa 8 tunnini, igal pool aga wõis laupäewiti töötada 8 tundi. Peale selle waliti 10-liikmeline komisjon, kes hiljemalt 1. juuniks kokku astuma pidi, ning välja töötama pidi uued ettepanekud tööpäewa lihendamise kohta.

Selle kokkuleppe põhjal wähen dati tööpäewa otsekohe 157.000 töölistele ning kaubeldi välja õigus edaspidiste tööpäewa lihendamise kohta. Uued läbirääkimised alati otsekohe peale Daani ametiühisusliste liidu peakoosolekul 28. ja 29. aprillil. 17. mail saamutati mõlema poole wahel kokkulepe, mille järele 8 tunni tööpäew hiljemalt 1. jaanuaril 1920. aastal, kõigi tööliste kohta pidi maksma hakkama. Välja arwatud olid ainult merimehed, põllutöölised, kitarid ning abjurkiltjad, kelle kohta pikem tööaeg oli ette nähtud. Töölistel, kes 9 tundi töötasid, pidi juba 1. oktoobril tööpäew 8½ tunni peale päewas wähen datama. Paljudes ettevõtetes läks aga forda juba otsekohe 8-tunnilist tööpäewa maksma panna.

Seadusandline 8-tunnilise tööpäewa find-

lustamine on aga seni läbiwiimata. Ka Daanis tõstis tagurulus warsti pead, ning kasutas iildist meeleolu langust jelleks, et 8-tunnilise tööpäewa seaduslikku findlustust takistada. Kuid jotsiaal demokraatlik Stauningi ministereium algatab igal võimalusel jälle jeda kiisimust. (S. G. B.)

Ametiühisusline elu Wenemaal.

Kui jälqida teateid, mis tulewad ametiühisusliste elu kohta Wenemaalt, siis ei saa ära tõrjuda muljet, et Wenemaa ametiühisusliste organisatsioonide liikmed oma senise tegevusega mitte rahul ei ole, ning et see rahulolematus fogu aeg kasvab. Etka enam wõtab maad piilid wabastada ametiühisusi kommunistlikele riigivalitjusele alluwuseft ning riigi majandusliste ülesannete piirkonnast ning ametiühisusi teha tõsisteks tööliste esitusteks isegi wastolus walitjuse ning riigitööstuse juhatusse arusaamistele ja kawatjustele. Mitmetes Tomski kõnedes oli jeda tooni kuulda. Ka ükfikute tööstusalade kongressidel tõsteti neid kiisimusi üles. Nii jüüdistati kiitööliste ametiühisuste kongressil maikul juhatusft, et see ei ole oskand tööliste seas ühijuse wastu huwi äratada ning tööliste kasusid tagajärjerikkalt kaitsta. Nii ametiühisuste liidu juhatus kui ka kohalikud juhatused on teinud suure wea, kui nad unustasid, et organiseeritud tööliste nõudmistele esitamine nende peaillesanne oli. Liidu juhatusse seletused, et palgaförgendus kiill tarwilik oleks, kuid tööstuse raske seisukorra tõttu palga suurendamine wõimata olemat, on kohalikud organisatsioonid wäga raskesse seisukorda asetanud, ning töölijed rahutuks teinud. Töölijed ei usalda enam ametiühisuslasti ja selle tagajärjel on tekkinud teraw lõhe liigete ning organisatsioonid wahel. Ametiühisuste juhatusel olemat liig suur kaldumus ettevõtete juhatusstega „ühist wäerinda“ luua tööliste kahjuts ning nende jowuidele tööliste kulul liialt wastu tulla.

Samajugused kaebused tulid kuuldawale mäetööliste kongressil, mis samuti maikul ära peeti. Ametiühisusliste demokraatia mõte ei makswat mitte igal pool, waid paljudel juhtumistel kaotawad ametiühisuslijed juhid ning ametnikud peale koha peale walimist jideme oma walijatega ning ei teatagi enam eelmise koosoleku otjuse täitmisest. Ametiühisusliku demokraatia ajemel walitjemat ametiühisuslik biirokraatia, ning liidu juhatus awaldamat tihti surwet kohalikkude ühijuste peale, et wali-

tud jaakfid need isikud, kes liidu juhatusele soovivad.

Ja tihti ei antavat sõnagi töolistele, kes neid väärnähtusi arvustada julgavad.

Magu neist kongresside väljavõtetest näha, hakkab ka Venemaal maad võtma arusaamine ametiühijuste tõsistest ülesannetest ja seega Venemaa ametiühijuste tegutsimine hakkab lähenema „Amsterdami“ liidu teguviisile.

(S. G. B.)

Saksa Ametiühijuste Liit 1925 aastal.

Saksa ametiühijuste liit võib ära märkida 1925. a. kohta võrreldes eelmise aastaga liikmete arvu tõusu 158.644 liikme võrra. (1925. a. oli liikmeid 4.182.511, kuna 1924. a. oli 4.023.867.) Rejliitu kuuluvad 40 liitu. Kõige juurem liigete arv oli septembri kuul, kuna oli liikmeid 4.213.345. Kasvav tööpuudus takistas liigete edaspidist juurdewoolu. Rahaline seijuford on erafordjelt hästi arenenud. Liikmemaks on märkja tõusnud, seega on ka jissetulekul liikmemaksudest tuntavalt juurenend. Kogu jissetulek oli 147.526.701 Saksa marka (1 Saksa mark on ligi 90 Eesti marka), kuna 1924 a. oli see 97.037.600 Saksa marka. Koguväljaminek oli 125.874.093 Saksa marka. Liigete toetusjeks anti välja 33.042.727 Smf.; palgavõitlusjeks, freifidjeks ning lokautide puhul toetusjeks 29.656.960 Smf.; haridusülesan-

neteks ning organisatsioonide ajutustele 5.968.770 Smf.; agitatsiooniks ning koosolekute kuludeks 21.723.250 Smf. Et rahaline seijuford liidul märkja parem oli, siis juutis ta ka enam toetusjummasid välja anda, kuna juutimiskulud tuntavalt vähenesid. Igast 100 Smf. anti 1925. a. toetusjeks 26,26 Smf., kuna eelmisel aastal ainult 14,98 Smf. forda läks anda. Toetusjummadeft on tööta töolistte toetamijeks antud 13.814.291 Smf., haiguste puhul 14.130.286 Smf., õmnetusjuhtumijste forral 1.084.564 Smf. ning jurmajuhatumijstel 1.727.188 Smf.

Kohalikud organisatsioonid on eriti elawat tegevust avaldanud, jeda rõdmustavam on see, et nende rahaline seijuford Saksa marga langetuse tõttu juuresti kannatas. Kuid paljud organisatsioonid, kes olid summitud oma tegevust katkestama, on nüüd uuesti tööle asunud. Suurematel kohalikkudel organisatsioonidel on töölliskonna jaoks korraldatud väärtuslikud asutused. 127 kohalikul organisatsioonil on ametiühijuslikud töölliskomajad, neist 102 kohalikkude organisatsioonide omad. Neis on enamalt jaolt koosolekute ruumid, biirood ning restoraanid jisse seatud, 15 on hotellid ning 36 on ka vömajad jisse seatud. Kohalikkudel organisatsioonidel on 219 digusteadlijst nõuandekohta, sama elav on tegevus hariduse levitamijse alal. Ametiühijustel on 696 kohalikkü raamatukogu.

(S. G. B.)

Tallinna Rahvaülikoolide jelts kavatsjeb korraldada kirsujsi organisatsioonide tegelastele organisatsioonide asjaajamijse alalt.

Kirsujste vältus oleks 2 kuud, kogusummas 50 loengut (3 õhtut nädalas ja iga õhtul 2 tundi).

Loengute kavas oleksid järgmijsed küsimused:

1. Ameti- ja kutseühingud väliskmail ja meil (ajalugu ja praegune seijuford).
2. Seadused ja määrused, millijste tundmine tarvilik organisatsioonide tegelastele.
3. Kirjavahetus ühes õigekirjaga.
4. Raamatu- ja arvepidamine.
5. Aruannete koksuseadmine ja rewideerimine.
6. Koosolekute organisjeerimine ja pidamine.

7. Mitmesuguseid küsimusij organisatsioonide asjaajamijse alalt.

Õjavõtjaid, jeda jaadavad kirsujstete organisatsioonide juhatused, makjavad kogu kirsujse eest 150 marka, teised — 250 marka.

Seale ülemal nimetud kirsujste kavatsjeb Rahvaülikoolide jelts korraldada rahvalikke loenguid ja mitmesuguseid üldhariduslikke ja praktilijse oskuse kirsujsi käiskasvanuile, töötades käjfkäes nende organisatsioonidega, jelle ümber on koondatud kodanikud, kes jarnastest loengutest ja kirsujstest kõige rohkem huvitavad, nii et need loengud oleksid niijästi oma

siis, koha kui ka kulude mõttes vastuvõetavad kui ka kättesaadavad võimalikult laiadele rahvahulkadele.

Selleks tuleks organisatsioonidel Rahvaülikoolide jeltile teatada:

1) Mined, millistest tema liikmed või liigete grupid eriti huvitatud ja milliste kuulamisest ja õppimisest nad tahaksid osa võtta.

2) Raioon või linnaosa, kus oleks tema arvates kõige otstarbekohajem korraldada loenguid ja kursusi.

3) Kas organisatsioon võtab oma peale lii-

getele korraldatud loengute ja kursuste majanduslikud kulud (ruumide korrashoid, valgustus, teenija), või leiab ruumid, mis on tarvitava ja inimesed, kes nad korras hoiavad maksta.

Suurem osa kuludest (lektorite taju) võtab Rahvaülik. jelts täiesti oma kanda. Lektoriteks jaadab Rahvaülik. jelts üldhariduslikkudele loengutele Tallinna paremaid alg- ja keskkoolide õpetajate, või vastavaid eriteadlasi (majandus- ja digusteadlasi, arste jne.); oskuskursustele — kutsekoolide õpetajate, tehnikuid, instruktoreid, ja meistreid.

Tallinna Rahvaülikoolide jelti loengud ja kursused 1926 | 1927 õppeaastal.

I. Üksikud loengud või loengute seeriad:

- 1) kirjandusest ja kunstist;
- 2) ühiskonnateadusest (majandus- ja digusteaduslikkudest, eriti rahvamajanduse alalt);
- 3) loodusteadusest, keemias ja füüsikas;
- 4) matemaatikast, kosmograafiast, astronoomias;
- 5) maadeteadusest;
- 6) ajalooft;
- 7) mõtte- ja kasvatusteadusest;
- 8) terwishoiust.

Üksikud loengud, mis oleksid 2—3 tunniliised ühe õhtu jooksul, käsitleksid üksikuid küsimusi, mis tihedas ühenduses mõne kodu- või välismaal päevaforral oleva küsimusega (näit. ajalehis praegu käsitlemist leiduva parlamentariismi kriis, küsimusest võiks korraldada loenguid parlamentariismi arenemis- ja ajalooft, väljarändamiste küsimuste tõttu anda võimalikult laialdane ülevaade Austraalia, Brasiilia, Ameerika j. t. maade üle ja elutingimistest neil mail jne.).

Loengute seeriad võtaksid oma alla 5—10 (kas järgimööda või wahaeegade järele) õhtut.

Üksikuid loenguid kui ka loengute seeriad võib huvitavamaks ja arusaadavamaks teha kinopiltide ja valguspiltide abil.

II. üldhariduslikud kursused üksikutes alg- ja keskkooli õppeainetes või nende gruppides:

- 1) Eesti keeles (digekirjutus, kirjandus jne.);
- 2) matemaatika;
- 3) loodusloos ja praktilises keemias;
- 4) füüsikas;
- 5) maadeteaduses;
- 6) ajalooft;
- 7) ühiskonnateaduses;
- 8) Saksa keeles
- 9) Inglise keeles
- 10) Prantsuse keeles
- 11) Vene keeles
- 12) Muusikas ja laulmises.

Kursuste kestvus oleks 3—10 nädalat (selle järele kui palju aineid ja misjuures ulatuses tahetakse neid läbi võtta).

III. Praktilised oskuskursused:

- 1) koduses arve- ja raamatupidamises;
- 2) tegelikus elektritehnikas;
- 3) koduses puu- ja ranatöös;
- 4) naiskäsitöös;
- 5) majapidamises ja terwishoius;
- 6) lastekasvatamises.

Kursuste kestvus 3—5 nädalat ja nende ülesanne anda peaaegajalikult koduses, igapäevases elus tarvis minewaid teadmisi ja oskusi.